

Boahku koronavirusa vuostá

– COVID-19 Vaccine Moderna (Moderna)

Dieđut dutnje geasa dát boahku lea fálljuvvo

Ođđa koronavirus dagaha dávdá mii čuohcá vuoiŋahagaide. Leat olugat geat eai oaččo dahje geaidda šaddet geahppa dávdamearkkat, muhto soapmásat buohccájit duođalaččat. Boarrásepmosiin ja sis geain leat muhtin eará dávdá jo ovddežis lea stuorámu riska buohccát duođalaččat dahje jápmat. Koronaboahkuheapmi eastada koronadávdá. Ulbmil lea suodjalit heakka ja dearvvašvuoda.

Geat sáhttet oažžut dán koronaboahku?

Olbmot geaidda dát boahku ávžžuhuvvo náála boahkuprogramma bokte, sáhttet oažžut boahku go vuoruhannlisttu mielde lea sin vuorru boahkuhuvvot.

Fálaldat guoská olbmuid geat leat Norggas. Boahku lea nuvtá ja eaktodáhtolaš.

Gos sáhtán boahkuhuvvot?

Geahča dieđuid du giedda neahttasiidduin geaidda boahku vuostamužžan fálljuvvo, mo dat čadahuvvo ja goas.

Ná dáhpáhuvvá boahkuheapmi

Boahku biddjo gihtii gardnjila bajábeallái. Boahku addo guovtti dosain, galget gollat 28 beavvi boahkuhemiid gaska. Lea dehálaš ahte boahkuhuvvot nuppi dosain biddjojuvvo áiggi. Ovdal boahkuheami jerrojuvvo leatgo dearvvas ja jus ovdal leat reageren boahkuheapmái. Muite mitalit jus leat áhpeheapme, dus lea allergiija, geavahat dálkasiid dahje jus leat eará dearvvašvuodaváttisvuodát. Lea dábaláš maŋidit boahkuheami jus lea fáhkka buohccán ja go lea feber badjel 38 °C. Maŋná boahkuheami gohččujuvvo vuordit unnimusat 20 min ovdal vuolggát.

Mo dát boahku doaibmá?

Boahkus lea daid tiippalaš koronavirusbiikkaid ráhkadanneava (sátnedoalvu-RNA). Dat dagaha ahte rumaš ráhkada eahpeváralaš kopijaid daid biikkain maiguin dávdáid vuostálastinnákka sáhtá hárhallat. Nie oahppá rumaš dovdat ja suodjalit albma koronavirusa vuostá jus njoammuduvvo. Rumaš suddada boahku sátnedoalvu-RNA johtilit almmá váikkuhit árbeávdnasa.

Boahkus eai leat ealli virusat ja dainna ii šatta koronainfekšuvdna rupmašii. Koronaboahku eastada. Dat ii dálkkot koronadávdá man jo lea ožžon.

Dát vuohki ráhkadit boahkuid olbmuid njoammudávdáid vuostá ii leat dahkkon ovdal, muhto lea oahpes teknologijja ja geavahuvvo dálkkodit borasdávdáid.

Man bures doaibmá boahku?

Boahku suodjala dávdá vuostá mii bohciida ođđa koronavirusa geažil. Jo guokte vahkku maŋná nuppi dosa, lei 94 % boahkuhuvvot olbmuid geat ledje dutkamiin mielde suodjalus. Leat unnán dieđut boarrásepmosiid hárrái. Dutkosat geažuhit ahte boahku dasa lassin

suodjala koronadávdda vuostá mii lea nu duođalaš ahte ferte oažžut divššu buohcciviesus. Mii eat vuos dieđe man guhká suodjalus doaibmá. Jus suodjalus hedjona áiggi badjel, sáhtá šaddat addit ođasmahttindosaid. Danin go boahku hehte dávdda, de dat maiddái hehte njoammuma leavvamis, muhto mii eat vel dieđe man muddui. Danne lea dehálaš ain čuovvut gustovaš njoammuneastadanrávvagiid.

Liigeváikkuhusat

Dutkosiin mat leat dahkkon, leat mis ollu dieđut liigeváikkuhusaid birra mat leat dábálaččat ja eai nu dábálaččat sis geat leat boahkuhuvvon. Mii eat sáhte dadjat ahte eai gávdno hárvenaš liigeváikkuhusat dahje liigeváikkuhusat mat bohciidit easkka guhká maŋŋá boahkuheami. Eanaš liigeváikkuhusat bohciidedje vuosttaš beivviid boahkuheami maŋŋá, ja jávke moatti beaivvis:

- Eatnašiin geat leat boahkuhuvvon bávččaga ja bohtana gokko boahku lea čuggejuvvon.
- Eará dábálaš liigeváikkuhusat leat váibasat, oaivebávččas, deahkke- ja láđasbákčasat, ahte galbmo, váibmu moiddoda/vuoksá, bohtanan ja rašis lymfarávssát gieđavuliin, feber. Lea dábáleabbo ahte dát liigeváikkuhusat bohciidit nuppi dosa maŋŋá.
- Lea hárvenat ahte vuorrasat vásihit liigeváikkuhusaid go nuorra rávesolbmot.

Eanaš háviid ledje geahppa dahje moderáhta liigeváikkuhusat. Vuoliel 10 % ožžo liigeváikkuhusaid mat ledje giksin muhto eai lean váralaččat, muhto mat váikkuhedje sin árgabeaivái dan moadde beaivvi go biste. Dát lei dábáleabbo nuppi dosa maŋŋá ja nuorat olbmuid gaskkas.

Maid galgga dahkat jus oaččun liigeváikkuhusaid?

Jus vásihat vuorddekeahkes, garra dahje bistevas liigeváikkuhusaid, maid jáhkát šaddan boahkuheami geažil, berret váldit oktavuođa doaktáriin dahje eará dearvvašvuođabargiin vai oaččut árvvoštallama ja rávvagiid. Dearvvašvuođabargit leat geatnegahtton dieđihit duođalaš dahje amas reakšuvnnaid birra maid ballet bohtet boahkuheamis. Sáhtát ieš maid sáddet dieđáhusa helsenorge.no bokte

Evttolaš dohkkeheapmi

Dát koronaboahku lea testejuvvon stuorra dutkosiin mas mánga duhát olbmo leat ožžon boahku. Dutkkus lea čađahuvvon seamma vuogi mielde go eará boahkut, muhto lea oanehat áicanáigi. Dálkkaseiseválddit leat addán boahkui evttolaš dohkkeheami. Dat mearkkaša ahte leat doarvái dieđut árvvoštallat ahte boahkus lea mealgat stuorát ávki go riska, muhto ahte boahkobuvttadeaddjit fertejit joatkit dutkat ja addit dieđuid dálkkaseiseválddiide dađistaga dutkkadettiin.

Makkár boahkuid lean váldán?

Go oaččut koronaboahku de dat registrerejuvvo Nasionála boahkuregistarii SYSVAK:i. Gávnnat dieđuid helsenorge.no:s

Háliidatgo diehtit eanet?

Jeara áinnas iežat doaktáris, sis geat boahkuhedje du dahje eará dearvvašvuođabargiin. Geahča maid Álbmotdearvvašvuođainstituhta neahttasiidduin: <https://www.fhi.no/kvp>